

HET BOMBARDEMENT VAN 11 MEI 1944 OP LOKEREN

EEN DODELIJKE VERGISSING

Auteurs: Alain Debbaut en Björn Rzoska

Vormgeving: Megaluna   Druk: Arte-Print

Op 11 mei 1944 werd Lokeren per vergissing zwaar gebombardeerd door de geallieerde luchtmacht. De bommen kwamen neer in een dichtbewoonde buurt, in het centrum van de stad. Er vielen 85 doden en honderden gewonden. De verwoesting was enorm.

De Stedelijke Culturele Raad wil, in samenwerking met het stadsarchief Lokeren, de heemkundige kring De Souvereinen, de Lokerse afdeling van het Masereelfonds en het Vlaams Centrum voor Volkscultuur vzw, de 60ste verjaardag van dit bombardement passend herdenken. Zij doen dat met een fotowandeling langs de voornaamste getroffen straten. Deze publicatie, met historiek, authentieke foto's en getuigenissen, moet de bezoeker daarbij wegwijs maken en hem leiden langs het parcours van de wandeling.

onder de kinderen beneden 18 jaar, met 26 doden. 'Slechts' 23 mannen vonden de dood, waaronder 7 ouder dan 60 jaar. Deze opvallende verhouding onder de slachtoffers is ongetwijfeld te verklaren door het tijdstip van de aanval. Vele mannen waren nog op luus werk of set op weg naar huis. José Goozems, wiens fabriek volledig van de kaart werd gevergd, besefte dat het nog erger had gekund: "Op het moment dat de bommen vielen, was juist tien minuten het fabriek uit en allemaal de verklieden waren naar huis. Een geluk, want anders was dat nog een eerdere ramp geweest. Er werkten toen 120 mensen."

129 bomtrechters

Het getroffen gebied strekte zich uit van aan het tramdepot ter hoogte van de Vondelstraat tot aan de Molenstraat. Het zwaarst getroffen werden de Sterrestraat, de Pieter Tackwegel (de huidige Dwarsstraat), de Veldstraat en de Bloemstraat, met bijna de helft van alle dodelijke slachtoffers. In de Veldstraat telde men over een afstand van nauwelijks 60 meter 11 bomkraters. Ook langs de Zeebaan en in de Bakkerstraat vielen een tiental bommen. Door de diensten van de Passieve Luchtbescherming werden in totaal niet minder dan 329 bomtrechters geteld. De ontminningsdiensten konden in de volgende dagen nog 9 niet ontplofte bommen registreren en onschadelijk maken. Zelfs bij graafwerken in 1984 in de Vondelstraat vond men nog een niet ontplofte Amerikaanse vliegtuigbom.⁸

Een dodelijke vergissing

"Bij het luchtscherm denken weinigen eraan hun schuilplaats op te zoeken. Het wil wel zo'n waart niet lopen. Wat zou men in Lokeren, dat van geen enkel strategisch belang is, komen verrichten?", aldus loezendige Frans De Vos in zijn analyse van de gebeurtenissen.⁹ Velen hebben zich achteraf afgevraagd waarom men Lokeren als doelwit had uitgekozen. Had men zich van doelwit vergist en waren de bommen bestemd voor het spoorwegknooppunt van Dendermonde? Enkele gintersprekers vertelden onafhankelijk van elkaar dat kennissen op 11 mei op de Engelse radio gehoord hadden dat Dendermonde gebombardeerd was, terwijl deze stad juist niet getroffen werd. Had men Lokeren vanuit de lucht aanzien voor Dendermonde, en de Durme verward met de Dender? In een lezersbrief in *Het Laatste Nieuws* van 6 maart 1989 probeerde Achille Rely uit Mortsel een verklaring te geven. Voor zijn boek *Bommen op Mortsel* had hij tijdens het speuren naar motieven voor deze luchtaanval ook ruime aandacht besteed aan het bombardement op Lokeren.¹⁰ Het toeval wou immers dat zijn echtgenote, van Lokeren afkomstig, het drama van 11 mei overleefd had, maar daarbij haar paggiboren zuster en haar moeder had verloren. Volgens Rely pasten de bombardementen in de voorbereiding voor de landing in Normandië enkele weken later: "Tijdens het zogenaamde *Transportation Plan* moesten voorafgaand aan de landing zoveel mogelijk Duitse transport-

systemen bestaakt werden. Tussen 1 maart en 6 juni 1944 (D-day) voerde de Amerikaanse luchtmacht alleen al 139 aanvallen uit op spoorweginstallaties in België en Noord-Frankrijk. (...) Noch in de Britse, noch in de Amerikaanse archieven die ik raadpleegde, is enig spoor van een vooraf geplande luchtaanval op Lokeren terug te vinden. Vandaar mijn grootste twijfel dat het doelswit een fabriek te Lokeren betrof. Vermoedelijk heeft men het station en de spoorlijnen te Lokeren 'en passant' willen vernietigen, maar werd het doelswit gemist. Mogelijks miste men op de brug over de Durme. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het overigens schering en inslag dat bommen soms meer dan een kilometer naast het doel terecht kwamen."

De confrontatie tussen actualiteit en historie: een fotowandeling doorheen de getroffenwijk

De fotowandeling vertrekt op het Wijheidsplein, richting Lindestraat.

Miel De Weert, wiens ouderlijk huis in de Sterrestraat stond, haastte zich na het bombardement onmiddellijk naar huis, op zoek naar zijn moeder en grootvader. Zijn vader was een jaar eerder overleden. "Ik kom in de Lindestraat. Daar was een fabriek waar ze bierbakkens maakten. Dat huis was helemaal gebombardeerd. Er lag iemand vast onder een balk en ik heb die daar helpen vanonder halen. Een ik stel mij recht en normaal moest ik ons huis zien, maar ik zag alleen de schuurs van het fabriek van Goozems. De rest lag allemaal plat. Ik dacht: 'Godverdomme, ik zie ons huis niet meer'. Mijn moeder werkte in de Molenstraat en ik zag de conciërge van het fabriek en vroeg: 'Is 't fabriek al uit?', en zij antwoordde dat mijn moeder al lang naar huis was. En dan ben ik teruggelopen naar de Sterrestraat en daar ben ik in die puinen begonnen zoeken en duvelen, totdat ik mijn moeder vond. Ze lag op haar buik, maar zij had een scharot aan en die kende ik. Dat was mude, zo een zwarte met witte bollekins. Ik zag, mijn moeder ligt hier en dan hebben ze mij moeten wegheiden omdat ik daar zo van gepakt was. Ook mijn grootvader is in het bombardement gebleven. Hij zat in de kelder en hij is veeel vermaarsaareed geweest, dat heb ik horen zeggen van het Rode Kruis."

Diana Cogen (1917), huisvrouw en gehuwd met Robert Keppens (in de jaren 1970 Lokers schepen van financiën), was rap aan het maken voor haar drie kleine kinderen, toen ze vliegtuigen hoorde naderen: "Het was ongeveer tien na zes, en mijn man was gaan werken bij Rubbens, in de haan-

1 Klooster van de Arme Klaren op het Wijheidsplein, hoek H. Hartlaan (ru een parking).

2 Dicht op de Lindestraat vanaf het Wijheidsplein. Er lag toen een tramspoor van de Hillarstraat naar het Lokere stadcentrum.

ben al de scherven over ons gekregen. Mijn pa had een scherf tegen het hoofd gekregen, maar gelukkig was ze afgeschampt op zijn schedel. Ik heb een scherf in mijn rug gehad. Onmiddellijk was het donker en gedurig waren er bominslagen en ik lag zo met mijn handen over mijn hoofd en het was gelijk dat ge in vuur lag. Een keer dat die stofwolk wat begon op te trekken, zag ik maar wat er gebeurd was. En dan ben ik naar mijn ma en mijn pa gelopen. Mijn pa lag op de grond en bloedde uit zijn hoofd. Mijn ma lag in bezwijming met al die scherven die ze in haar rug had. Dan, we hadden daar een volière, heb ik daar een deur afgetrokken en heb ik mijn ma daar op gelegd. Enkele mensen die uit de Roggemansdreef kwamen, heb ik gevraagd of zij mijn ma naar het Vrijheidsplein wilden dragen, naar de ambulansen. Zij hebben dat gedaan, over de puinen. Mijn pa hebben ze ook op een berrie gelegd, en ik ben dan te voet, langs de hof, langs de Kouter, naar het Vrijheidsplein gegaan. En daar heeft mevrouw Dierinck, van dokter Dierinck, mij binnengeropen. Het bloed was al tot in mijn schoenen gelopen. Ik had wel een stamp gevoeld op mijn rug, maar ik wist niet dat er een stuk vlees van een hand groot uit mijn rug getrokken was. Gelukkig is mijn nier niet geraakt. Dan ben ik naar de kliniek gevoerd en daar heb ik tien dagen

Hoek Lindestraat - Sterrestraat met het bord DOODSGEVAAR, wegens instortingsgevaar van het aanpalende huis of het risico op blindgangers (niet ontplote bommen).

Lindestraat, het puin van de herberg De Grooten Hof, waar vier mensen omkwamen.

Zicht op de Sterrestraat, met links het puin van De Lokersche Spinnerij.

EEN DODELIJKE VERGISSING

■ De Lokersche Spinnerij, waarvan alleen de fabrieksschouw was blijven staan.

■ Het ruimen van het puin van het huis van José Goossens, in de Sterrestraat.

■ Het herenhuis van de familie Goossens, voor en na het bombardement.

gelegen. Wij zijn daar goed verzorgd geweest. Toen ik naar huis mocht gaan, hadden we geen huis meer, geen stoel, geen tafel, geen bed. We hadden niets meer. We zijn dan tijdelijk in een huis van vrienden op het Zand gaan wonen. Zelf waren zij naar Eksaarde gegaan uit schrik voor de bombardementen. Mijn ma heb ik niet meer gezien. Zij is die nacht in de kliniek overleden. Er was niets meer aan te doen."

Door bemiddeling van burgemeester en notaris Prosper Thuysbaert (1889-1965) kreeg José Goossens na de oorlog een schadevergoeding voor de verwoeste fabriek en werkmanswoningen. Met dat bedrag heeft hij huizen gebouwd, waar toen een grote nood aan was. Een aantal woningen uit de Sterrestraat en Dwarstraat werden met die schadevergoeding opgetrokken. Een deel van het fabrieksterrein werd verkocht aan de Sint-Annaschool voor de aanleg van een speelplaats. ■ ■ ■ ■ ■

Het verhaal van Jan Keppens ('1931), dertien jaar oud op het ogenblik van het bombardement, is bijzonder aangrijpend, zelfs al werd zijn familie als bij wonder gespaard. Hij woonde als jongste van zes kinderen nog als enige bij zijn ouders in de Sterrestraat, in een van de twee huisjes tussen de beenhouwerij van Metdepenningen en de boerderij van Riebbels. Zijn vader was metselaar en op het ogenblik van het bombardement nog aan het werk, zijn moeder was huisvrouw.¹⁴ *"Ik was gaan spelen met een vriendje, en tegen zes uur keerde ik naar huis terug. Toen ik vanuit de Lindestraat in de Sterrestraat kwam,*